

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ
АЛЕРГІЧНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ
ШКІРИ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА
ПРИКЛАДНІ ДОСЛІДЖЕННЯ**

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
ЗА МАТЕРІАЛАМИ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

*присвяченої 175-річчю з дня народження приват-
доцента Порай-Кошиць В.Г.*

м.Харків, 17-18 листопада 2022 р

За редакцією проф. А.М.Дашука

Харків
2022

ББК 55.83

УДК:616.5 + 616.97 + 687.55 + 614.2

А 46

Редакційна колегія: проф. В.А.Капустник, чл.-кор. НАМН України, проф. В.М.Лісовий, проф. Ю.В.Андрашко, проф. О.Д.Александрук, проф. С.А.Бондар проф. Л.А.Болотна, проф. А.М.Дашук (відп. редактор), проф. О.І.Денисенко, доц. Є.І.Добржанська (секретар), проф. А.Д.Дюдюн, проф. Л.Д.Калюжна, проф. В.Г.Кравченко, проф. Я.Ф.Кутасевич, проф. М.М.Лебедюк проф. Літус А.І., проф. Макуріна Г.І., проф. В.В.М'ясоєдов, доц. Л.В.Рощенюк, чл.-кор НАМН України В.І.Степаненко, проф. Т.В.Святенко, проф. О.О.Сизон

Адреса редакційної колегії: Україна, 61002, Харків, узвіз Куликівський, 15, кафедра дерматології, венерології та СНІДу,
тел. (057) 700-41-33, e-mail: kafedradermahnmu@gmail.com

У збірнику наукових праць за матеріалами наукової конференції кафедри дерматовенерології Харківського національного медичного університету висвітлено вклад приват-доцента В.Г.Порай-Кошиць в історії становлення і розвитку кафедри. Розглянуто питання етіопатогенезу, клініки, діагностики та лікування низки шкірно-венеричних хвороб.

Для науковців, фахівців.

А 45 Актуальні питання алергічних захворювань шкіри: теоретичні та прикладні дослідження: Збірник наукових праць. – Х.: ЕСТЕТ ПРИНТ, 2022. – 116 с.

ISBN

Редакційна колегія не завжди поділяє думки і погляди авторів. Відповідальність за зміст, підбір і викладення фактів у статтях несуть автори.

Відповідно до Закону України «Про авторське право і суміжні права» під час використання наукових ідей і матеріалів цього збірника посилання на авторів і видання є обов'язковим.

ISBN

ББК 55.83

© Харківський
національний
медичний університет,
2022

I. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

ДО 175-РІЧЧЯ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ПРИВАТ-ДОЦЕНТА ВОЛОДИМИРА ГНАТОВИЧА ПОРАЙ-КОШИЦЬ

Капустник В.А., Дашук А.М.

*Харківський національний медичний університет
м. Харків, Україна*

Ключові слова: дерматологія, венерологія, сифіліс, шпиталь, клініка, викладач, дослідження.

Із загальної кількості кафедр медичного факультету Імператорського Харківського університету самостійна кафедра дерматології та венерології з'явилася лише наприкінці XIX ст., незважаючи на свідомість величезної важливості вивчення таких захворювань, як сифіліс, гонорея, проказа та інші.

Питання необхідності заснування такої кафедри порушив декан медичного факультету проф. І.К.Зарубін, який звернувся в листопаді 1872 р. на засідання медичного факультету з рапортом, що доводить, що для боротьби з сифілісом, що швидко поширюється, необхідно готувати спеціальних лікарів, які були б добре ознайомлені з цією хворобою і підготовлені до її лікування, а для цього вони «мають можливість практично вивчати біля ліжка хворого різноманітні прояви та зміни сифілісу».

Рада факультету погодилася з думкою І.К.Зарубіна та ухвалила просити кошти на облаштування сифілітичної клініки. Розгляд цього питання пройшов через усі інстанції тодішньої бюрократичної машини: рада факультету – рада університету – піклувальник навчального округу – міністр народної освіти – міністр фінансів. Відповідь від міністра фінансів прийшла у травні 1873 р. і була невтішною. Суть його полягала в наступному: «...оскільки пристрій та утримання спеціальної клініки при університеті...не становить потреби екстреної медицини,...міністр фінансів немає можливості погодитися на виплату для зазначеної мети надкошторисного кредиту через брак коштів до того ж немає достатніх підстав».

Наступним значним поштовхом до розгляду питання необхідності створення самостійної кафедри для боротьби зі шкірними і сифілітичними хворобами послужила стаття проф. А.Г.Полотебнова «Сучасний стан дерматології у Росії» (1882). Згодом один із учнів О.Г.Полотебнова проф. Л.А.Соболев скаже про свого вчителя, що він «створив і поставив на ноги вітчизняну дерматологію, яка була до нього в повній зневазі». Медичний факультет посилено шукав можливості створення бази для необхідної кафедри. Вихід було знайдено у відкритті у військовому шпиталі для потреб університету

3-х клінічних відділень, одним з яких було «відділення венеричних та наскірних хвороб із виробництвом патолого-анатомічних розтинів у трупному спокої». Отримання дозволу командувача військами на відкриття у шпиталі клінічних відділень затяглося до листопада 1885 р. У цей час було прийнято останній у XIX ст. Статут Харківського університету (1884), в якому було закріплено наявність самостійної кафедри для викладання шкірних та венеричних хвороб. В осінньому півріччі 1885-86 акад. роки розпочалися заняття у шпиталі, які вів приват-доцент В.І.Порай-Кошиць.

Володимир Гнатович Порай-Кошиць народився у 1847 році, у дворянській родині Мінської губернії, освіту здобув у Харківському університеті, який закінчив у 1867 році зі ступенем лікаря з відзнакою та званням повітового лікаря. Після закінчення університету, В.Г.Порай-Кошиць був залишений стипендіатом при Харківському університеті для підготовки до професорського звання по кафедрі теоретичної хірургії та відряджений, як помічник директора (проф.Зарубіна І.К.), до спеціальних клінік хвороб венеричних та сечостатеви́х органів, відкритими тоді у вигляді досвіду, на два роки при Харківській губернській земській лікарні. Тут він взявся за вивчення сифілісу та венеричних хвороб, яким і присвячена вся його подальша вчена та практична діяльність. 1868 року В.Г. Порай-Кошиць витримав іспит на ступінь доктора і представив на раду факультету твір з експериментальної патології шанкров і сифілісу «Матеріали для патології венеричних хвороб», як докторська дисертація, а в 1869 році, після блискучого захисту, був удостоєний ступеня доктора медицини. У тому ж році Порай-Кошиць вступив на військово-медичну службу і незабаром був відряджений головним військово-медичним управлінням до Імператорської медико-хірургічної академії для вивчення військово-польової хірургії. У 1870 році він вирушив із науковою метою за кордон, спочатку до Відня, де протягом шести місяців вивчав: 1) наскірні хвороби у клініках проф. Гебри та його учнів: Мориця Канни, Неймана та Ауспіца; 2) венеричні хвороби у клініках проф. Зігмунда, Цейсля та Редера; 3) хвороби сечостатеви́х органів у проф. Дитля та Пити; 4) гігієну у проф. Диттеля. З Відня В.І.Порай-Кошиць вирушив до Парижа, але франко-пруська війна перервала його заняття і він повернувся до Харкова, де продовжив завідувати венеричними відділеннями, а часом і цілими військовими лазаретами. Проводив велику кількість медичних оглядів нижніх чинів військових частин як розташованих у Харкові, так і тих, що проходили через місто. У 1873 році Порай-Кошиць був відряджений військово-медичним управлінням за кордон для спеціального вивчення венеричних хвороб. Протягом 14 місяців він вивчав сифілідологію, дерматологію та хвороби сечостатеви́х органів у Віденських клініках у вищезазначених фахівців, а також у приватних

клініках Парижа у відомих на той час французьких лікарів, як Альфред Фурньє, Ланггебер, Сімонє, Гертелу, Моріак, Гарді, Альфонс Герень, Пеань, Воаллемьє, Реліке, Моллез. У той же час він відвідував лекції у College de France. Потім деякий час провів у Брюсселі та Мюнхені, де відвідував венеричні клініки. Повернувшись у 1874 році до Росії. В.Г.Порай-Кошиць присвятив себе практичній діяльності за своєю спеціальністю, як у міських лікарнях, так і у військових лазаретах. Ознайомившись ще за кордоном з дією сірчаних вод на сифіліс та на шкірні хвороби, Віктор Гнатович вирушив у 1876 на Кавказ для вивчення впливу вод П'ятигорських джерел на шкірні хвороби. Восени того ж року його викликали до Одеси на конкурс для отримання вакантної посади лікаря-фахівця, завідувача відділення венеричних хворих у міській лікарні (на місце відомого сифілідолога доктора Соловейчика, який помер). Отримавши за конкурсом це місце, Порай-Кошиць однак не міг зайняти його: пов'язаний військовою службою, він, з настанням російсько-турецької війни, був покликаний як лікар до діючої армії, де весь час перебував у передовому загоні Гурко, завідуючи передовим перев'язувальним пунктом. Після повернення з походу, В.Г.Порай-Кошиць був старшим лікарем 36 піхотного Орловського полку. У 1879 році він залишив військову службу і повністю віддався науковим заняттям та спеціальній практиці. У 1884 р. В.Г.Порай-Кошиць придбав звання приват-доцента по кафедрі дерматології та сифілісу та з незвичайною енергією та любов'ю віддався викладацькій діяльності. У цей час у В.Г. Порай-Кошиць з'явилися перші ознаки сухот, які і призвели до смерті. Помер В.Г.Порай-Кошиць 26 червня 1892 року, залишивши після себе пам'ять блискучого лікаря-сифілідолога, прекрасного викладача, доброго, чуйного і невтомного працівника. Харківське медичне товариство вшанувало пам'ять покійного, ухваливши на засіданні 14 листопада 1892 року повісити його портрет у залі засідань товариства.

Список використаної літератури:

1. Лесовой В.Н. Заведующие кафедрой дерматологии и венерологии Харьковской высшей медицинской школы в историческом аспекте / В.Н.Лесовой, А.М.Дашук, Ж.Н.Перцева // Актуальные вопросы дерматологии, венерологии и ВИЧ/СПИД инфекции. Сб. научных трудов под ред. проф. Дашук А.М. Х. – 2013. – С.11-22.
2. Дашук А.М. Чипиженко В.А. Кафедра шкірних та венеричних хвороб і СНІДУ // Історія Харківського державного медичного університету. 200 років.-Харків.-2005.-С. 483-487.
3. К 100-летию кафедры кожных и венерических болезней Харьковского медицинского института //Патогенез, лечение и

профилактика важнейших дерматозов и венерических болезней. Сб. научных трудов.-Харьков.-1983.-С. 3-7.

4. Кафедра кожных и венерических болезней // Медицинский факультет Харьковского университета за первые сто лет его существования (1805-1905). Ч.1.-Харьков.-1906.-С. 390-402.

5. книга доктора Н.П.Прейса «Сборник по венерологии»

6. Біографічні відомості про Порай-Кошиць взяті з документів університетського архіву.

ДО 175-РІЧЧЯ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ПРИВАТ-ДОЦЕНТА ВОЛОДИМИРА ГНАТОВИЧА ПОРАЙ-КОШИЦЬ

Капустник В.А., Дашук А.М.

У статті описано життєвий та трудовий шлях приват-доцента Володимира Гнатовича Порай-Кошиць.

Висококваліфікований лікар-сифілідолог, чудовий викладач, добрий, чуйний і невтомний працівник.

TO THE 175TH ANNIVERSARY OF THE BIRTHDAY OF PRIVATE ASSOCIATE PROFESSOR VOLODYMYR HNATOVYCH PORAY-KOSHYTS

Kapustnyk V.A., Dashchuk A.M.

The article describes the life and work path of private associate professor Volodymyr Hnatovych Poray-Koshyts.

A highly qualified syphilidologist, an excellent teacher, a kind, sensitive and tireless worker